

- розуміння співробітниками організації всього потоку робіт, своєї ролі і рівня відповідальності;
- надання співробітникам максимальної свободи дій;
- високий рівень організаційної культури;
- надійні та ефективні зв'язки на границях елементів бізнес-процесів;
- обмін інформацією в реальному масштабі часу;
- здатність працівників вирішувати широкий круг завдань;
- нестандартне, креативне мислення працівників;
- сильна та гарантована мотивація співробітників;
- розвиток і застосування нових інформаційних технологій.

Дальнішими дослідженнями по даній проблемі стануть розробка і апробування методів аналізу ефективності впровадження розглянутих організаційних змін.

Істочники і література:

1. Друкер П. Завдання менеджмента в ХХІ столітті / П. Друкер, пер. з англ. Н. М. Макаровою; передисл. к рус. изд. П. Друкера. – М., СПб., К. : Вільямс, 2000. – 270 с.
2. Ансофф І. Стратегічне управління / І. Ансофф, пер. з англ. Л. І. Євченко; передисл. к рус. изд. Л. І. Євченко. – М. : Економіка, 1989. – 519 с.
3. Хаммер М. Реінжиніринг корпорації. Манифест революції в бізнесі / М. Хаммер, Д. Чампі, пер. з англ. Ю. Е. Корниловою; передисл. от авт. Дж. Чампі. – М. : Манн, Іванов і Фербе», 2006. – 287 с.
4. Мільнер Б. З. Теорія організації: курс лекцій / Б. З. Мільнер. – М. : ИНФРА, 1998. - 336 с.
5. Катренко А. В. Системний аналіз об'єктів і процесів комп'ютеризації : учеб. посібник / А. В. Катренко. – Львів : Новий світ-2000, 2003. – 427 с.
6. Ніколенко Н. П. Реінжиніринг бізнес-процесів страхової компанії / Н. П. Ніколенко. – М. : Страхове ревю, 2001. – 48 с.

Гайденко С.М.

УДК 338.465

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА ВІТЧИЗНЯНІ ТЕНДЕНЦІ РОЗВИТКУ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Актуальність проблеми. В умовах перманентних трансформацій та впливу наслідків фінансової й економічної кризи забезпечення розвитку житлово-комунальної сфери – одне із важливих соціально-орієнтованих питань, вирішення якого потребують здійснення дій, як на регіональному, так і національному рівнях. Результати діяльності житлово-комунальної сфери в господарському комплексі держави значною мірою визначають соціально-економічні показники розвитку суспільства.

Слід зазначити, що житлово-комунальне господарство на регіональному рівні створює необхідні умови для життя та діяльності населення, як головної продуктивної сили суспільства [7]. Крім того, значення представленої сфери у вітчизняній економіці обумовлено показниками обсягу наданих послуг (щорічно близько 8 млрд. грн.) й вартістю основних фондів (25% від загальної вартості основних засобів, що належать державі).

Отже, недосконалість системи управління житлово-комунальним господарством, недостатні темпи реформування призвели до того, що підприємства галузі неспроможні ефективно працювати в ринкових умовах, надавати споживачам послуги рівня та якості, які співставленні із їх вартістю, зростають ризики техногенних аварій.

Метою роботи є обґрунтування зарубіжного досвіду функціонування житлово-комунального господарства та виявлення тенденцій його розвитку, враховуючи трансформаційні економічні умови України.

Для досягнення поставленої мети, вирішувались наступні завдання:

- аналіз зарубіжного досвіду співпраці приватних структур з муніципалітетом;
- встановлення та обґрунтування можливостей вирішення актуальних проблем, зокрема, інвестиційної привабливості сектору ЖКГ України;
- розробка та впровадження моделей управління житлово-комунальними монополіями на ринку ЖКГ України, враховуючи регіональні аспекти розвитку.

Аналіз останніх публікацій. Теоретичні та практичні аспекти розвитку житлово-комунального господарства знайшли своє відображення у наукових роботах багатьох вітчизняних і зарубіжних вчених та практиків: В. Бабаєв, Б. Біренберг, Е. Дж. Блейклі, Е. Верна, З. Герасимчук, В. Геєць, Б. Данилишин, М. Долішній, С. Дорогунцов, Р. Кемп, Б. Кетс, І. Лукинов, Ю. Макогон, І. Пономарьов, М. Чумаченко, Л.Н. Чернишов та ін. [1, 4-6, 9]. Питанням реформування житлово-комунального господарства на регіональному рівні присвячені роботи А. Ачкасова, П. Бубенка, Г. Волинського, В. Дубіщева, В. Онищенко, Г. Онищука, В. Торкатюка, Л. Шутенка та ін. [2-3, 10, 12].

Разом з тим, залишаються не вирішеними теоретичні й прикладні проблеми забезпечення ефективності й результативності функціонування житлово-комунального комплексу, враховуючи соціальну орієнтованість галузі й особливості взаємодії різних груп заінтересованих осіб, стабільного фінансування житлово-комунальних підприємств, бюджетного регулювання та управління цього процесу.

Основна частина. Перехід економіки України до ринкових відносин потребує реформування та розвитку житлово-комунального господарства України, враховуючи особливості та досвід, накопичений в інших розвинених країнах світу.

В результаті аналізу сучасного стану житлово-комунального господарства України визначено, що за роки незалежності погіршився його стан:

- незнаний рівень капітального ремонту об'єктів житлово-комунального сектору;
- низький рівень залучення у житловий фонд комунального сектору ефективного власника відповідно до Закону України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку»;
- більшість об'єктів житлово-комунального сектору потребують ремонту, основні засоби яких зносились більш ніж на 60%;
- високий рівень аварійності об'єктів та втрат при транспортуванні й використанні;
- загострення екологічних проблем у зв'язку із використанням об'єктів житлово-комунального сектору;
- необґрунтована тарифна політика та ін.

В країнах Європейського Союзу розроблено три моделі реформування та розвитку житлово-комунального господарства. Перша - англійська, яка передбачає повну приватизацію житлово-комунальних об'єктів. Друга - германська, яка передбачає акціонування підприємств та організацію галузі, але основний пакет акцій належить муніципалітету. Третя модель - французька, сполучення муніципальної власності на об'єкти ЖКГ та управління ними з боку приватного бізнесу на умовах довгострокових договорів оренди та купівельних інвестиційних угод [8].

Враховуючи вищезазначене, необхідно у вітчизняному житлово-комунальному комплексі використовувати змішану модель, яка враховує положення германської моделі із важливим значенням муніципалітетів, та французької моделі, де широке використання отримало залучення приватного сектору в сферу ЖКГ. Нажаль, приклади приватизації державного майна у вітчизняній практиці є, в більшості випадків, негативними, що свідчить про сумнівність використання англійської моделі в житлово-комунальному секторі економіки.

Аналізу існуючий досвід функціонування житлово-комунального комплексу розвинених країн світу, слід вказати, що у більшості європейських держав комунальна інфраструктура не передана до приватної власності, вона залишилась муніципальною, яка експлуатується приватними підприємствами за умов договору. Зокрема, у Франції об'єкти житлово-комунального сектору підпорядковуються муніципалітетам, які несуть відповідальність за розвиток комунальних підприємств та якість наданих послуг. Крім того, нормативно-правове регулювання житлово-комунального комплексу, встановлення стандартів здійснюється державою. Укладається відповідний контракт між муніципалітетом і експлуатаційною компанією, де визначаються також майбутні тарифи на надані послуги [11].

Узагальнюючи досвід реформування житлово-комунального господарства Східної Німеччини, слід вказати на те, що трансформації щодо забезпечення електроенергією, теплом і газом населення здійснились від державних підприємств до приватного сектору із забезпеченням прозорих схем фінансування діяльності комунальних підприємств, які мають акціонерну форму. Останнім часом в комунальному секторі Німеччини розвиваються багатопрофільні підприємства, які розвиваються в декількох напрямках. Крім того, в країнах Європейського Союзу реалізуються програми енергозбереження із використанням сучасних технологій.

Досвід функціонування галузей комунального господарства США свідчить про те, що більшість функцій в цій сфері покладено на місцеві органи влади [7]. Поряд з цим, особлива увага фокусується на фінансуванні програм розвитку житлово-комунального комплексу з бюджетів штатів і федерального бюджету у вигляді субсидій, фінансової допомоги в «блокові програми». Крім того, уряди штатів відповідають за реалізацію крупних проєктів в комунальному секторі (розвиток мережі електро-, тепло- і газопостачання та ін.).

Заслуговує на увагу досвід з управління житловим господарством, шляхом створення об'єднань співвласників багатоквартирних будинків в США, Англії та Франції.

Слід зазначити, що розглядаючи розвиток житлово-комунального господарства як взаємодію між його окремими функціональними структурами вітчизняними вченими запропоновані напрями та інструментарій, що використовується при забезпеченні ефективності його функціонування [8]:

- 1) визначення сутнісних характеристик житлово-комунального господарства;
- 2) обґрунтування специфіки житлово-комунального господарства, враховуючи його соціальну орієнтованість й багаторівневість взаємовідносин і зв'язків між заінтересованими особами, що функціонують в сфері житлово-комунального комплексу;
- 3) використання інструментів системного аналізу;
- 4) реалізація принципів системності, структурності, пропорційності, цілісності об'єктів житлово-комунального комплексу;
- 5) створення інформаційно-аналітичного базису для реформування й розвитку житлово-комунального комплексу.

В результаті аналізу існуючих наукових досліджень встановлено, що розвиток житлово-комунального господарства доцільно розглядати як систему поєднання окремих структурних елементів різного ієрархічного рівня – від регіонального до локального (структурними елементами першого порядку

виступають обласні ЖКГ; ланку другого порядку становлять ЖКГ адміністративних районів; третього – локальні ЖКГ населених пунктів, тобто міст, сіл, селищ міського типу) [11]. Крім того, своєрідним каркасом територіальної організації житлово-комунального господарства регіону є її компонентна структура, яка відображає внутрішню будову, динамічне співвідношення окремих територіальних підрозділів [8].

Для реалізації механізму реформування й розвитку житлово-комунального комплексу застосовуються методи і засоби, які взаємодіють між собою, вирішуючи поставлені завдання, що мають цільову установку, враховуючи особливості соціально-економічного зовнішнього середовища та внутрішні трансформації.

Висновки. Отже, реформування і розвиток житлово-комунального комплексу на регіональному рівні передбачає створення цілісної системи забезпечення соціально-економічних та організаційно-управлінських взаємозв'язків, спрямованих на досягнення оптимальної просторової структури цієї сфери господарювання, раціональне використання залучених ресурсів, при задоволенні потреб населення території для зростання їх життєвого рівня. Крім того, для підвищення ефективності функціонування житлово-комунального комплексу необхідно враховувати особливості територіального розміщення ресурсів і продуктивних сил, рівень взаємовідносин між заінтересованими особами, ліквідувати регіональні диспропорції й дисбаланси в розвитку комунальних підприємств.

Узагальнюючи досвід розвинених країн світу, запропоновані наступні напрями реформування вітчизняного житлово-комунального комплексу:

- розвиток об'єднань співвласників багатоквартирних будинків для управління житловим господарством;
- використання змішаної моделі управління житлово-комунальним сектором, яка враховує положення германської моделі із важливим значенням муніципалітетів, та французької моделі, де широке використання отримало залучення приватного сектору в сферу ЖКГ;
- удосконалення нормативно-правового забезпечення житлово-комунального сектору;
- реалізація програм енергозабезпечення в житлово-комунальному секторі;
- використання сучасних інформаційних та виробничих технологій на підприємствах житлово-комунального комплексу;
- впровадження й розвиток приватно-державного партнерства в сфері житлово-комунального господарства;
- залучення приватних інвесторів і створення конкурентного середовища із зниженням тиску державних органів.

Джерела та література:

1. Бабаєв В. М. Управління міським господарством: теоретичні та прикладні аспекти : монографія / В. М. Бабаєв. – Х. : Магістр, 2004. – 204 с.
2. Бубенко П. Т. Регіональні аспекти інноваційного розвитку / П. Т. Бубенко. – Харків : НТУ „ХПІ”, 2002. – 316 с.
3. Волинський Г. Аналіз стану житлово-комунального господарства і можливості інвестування галузі / Г. Волинський // Схід. – 2006. – № 1. – С. 40-43.
4. Геєць В. М. Моделювання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство : монографія / В. М. Геєць, М. О. Кизим, Т. С. Клебанова, О. І. Черняк. – Х. : ХНЕУ, 2006. – 240 с.
5. Герасимчук З. В. Формування недержавного сектору житлово-комунального господарства в регіоні : монографія / З. В. Герасимчук, Н. В. Хвищун. – Луцьк : Надстир'я 2007. – 224 с.
6. Данилишин Б. Люзії та реалії комунальної сфери: [Реформування житлово-комунального господарства] / Б. Данилишин // Уряд. кур'єр. – 2003. – 28 листопада. – № 225. – С. 7.
7. Дорогунцов С. І. Продуктивні сили України: прогноз розвитку і розміщення на період до 2010 року : в 2 т. / С. І. Дорогунцов, П. П. Борщевський, Б. М. Данилишин. – К. : РВПС, 2000, – Т. 1. – 292 с.; Т. 2. – 286 с.
8. Логвиненко В. І. Методологічні підходи щодо особливостей реформування і розвитку житлово-комунального господарства регіону : [Електронний ресурс] / В. І. Логвиненко. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/16_NTP_2008/Economics/33730.doc.htm
9. Механізми розвитку житлово-комунального господарства: системи управління, ціноутворення, підготовки кадрів : монографія / Б. М. Данилишин, М. А. Хвесик, О. І. Дацій та ін. – Донецьк : Юго-Восток, 2008. – 351 с.
10. Онищук Г. І. Енергозбереження в міському господарстві – ключове питання формування регіонів високої енергоресурсної ефективності / Г. І. Онищук // Энергосбережение. – 2007. – № 9. – С. 22-26.
11. Солодкий В. О. Реформування житлово-комунального господарства регіону (на прикладі Рівненської області) : дисс. ... канд. екон. наук : 08.10.01 / В. О. Солодкий; НАН України, Рада по вивченню продуктивних сил України. – К., 2003.
12. Шутенко Л. Н. Теорія і практика забезпечення розвитку отраслей городского хозяйства и их влияние на параметры городского рынка труда / Л. Н. Шутенко // Коммунальное хозяйство городов : науч.-техн. сб. – К. : Техника, 2007. – Вып. 7. – С. 3-20.